

REGEERINGS VOORLICHTINGS DIENST & PUBLICITEITS DIENST
LEGER VOORLICHTINGS DIENST & PROPAGANDA A-DIVISIE
Soerabaja — Kajoen 44 — Tel. Z. 4332

No. 8078 II
FILE 045A

No. Sec/404.

SOERABAJA, 11 September 1947.

Het Hoofd van den
REGERINGS VOORLICHTINGS DIENST
Koningsplein west no. 9 A.,
BATAVIA - G.

Beleefd ter kennisneming aangeboden [↓] *Chinezen* ^{map} *map* één rapport betreffende de executie van B.B. ambtenaren te Bedjonegore'en andere en één rapport betreffende de moorden door de T.N.I.-troepen gepleegd op Chinese ingezetenen te Malang (Gadang). Deze rapporten werden mij door den Opsporings Dienst Overledenen Soerabaja toegezonden.

Bijlage : 2.

Hfd. REGERINGS VOORLICHTINGS DIENST
& PUBLICITEITS DIENST

Stappershoef
(E.H.W. van Stappershoef).

Stappershoef
Stappershoef
Stappershoef

Onderwerp: Executie B.B.-ambtenaren van Bodjonegoro door Ken-Pei-Tai. Arrestatie dr. Koning en Lt. ter zee le. kl. Brockx te Blitar door Ken-Pei-Tai annex executie. Aanleiding en oorzaak van den moord op Mr. F.W. Baert en Paul van Hoogenhuizen te Magelang door extremisten.

V E R K L A R I N G .

No. 375 X/ODO.

Ondergetekende, F. MENSINGH, geboren te Magelang ddo. 1 Maart 1904, vóór den oorlog ingezetene van Bodjonegoro, beroep sectiebeheerder van de Provinciale Waterstaat aldaar doch vanaf 14 December 1941 t/m 7 Maart 1942 als burgerdienstplichtige tewerkgesteld in de functie van Ondercommandant van de Afdeling Stellingen en Werken der Genie te Grisse, toegevoegd aan den Territoriaal Genie Commandant van Soerabaja; momenteel werkzaam by de Residentie Waterstaat te Soerabaja, Kedondoro No. 56 verklaart hierby onder aanbod van eede het volgende.

1. Toen op 1 Maart 1942 de Japanners ergens aan de Noordkust by de dessa Kragan (Residentie Japara-Rembang) met hun landing begonnen, bevond ik my voor Genie-werkzaamheden op weg naar Bodjonegoro, alwaar ik tegen 4 uur n.m. ter plaatse arriveerde. My direct by de B.B.-ambtenaren vervoegende bracht ik verslag uit van de belevenissen van myn tournee o.a. dat de spoordyk naby het plaatsje Soemberredjo (ca. 15 km oosten Bodjonegoro) door een bombardement van een Japansch verkeningsvliegtuig met een voltreffer dusdanig beschadigd was, dat het treinverkeer daar ter plaatse onmogelyk werd. Na afloop van het dienstgesprek vroeg en kreeg ik vergunning om myn gezin en ikzelf uit Bodjonegoro te evacueren. Voordat ik dienzelfden avond tegen ca. 8 u. Bodjonegoro verliet sprak en groette ik nog de volgende B.B.-ambtenaren, n.l. :

a. Resident SCHILLING

b. Ass. Res. SARPOEUS

c. Ass. Res. Secretaris VAN OOSTEN

De Asp. Contr. leuz LUGHT had ik dien middag gelaas niet gezien, terwyl nadien ik hem noch de 5 eertgenoemde heren meer had teruggezien. Wel ontmoette ik dienzelfden middag naby de aloon-aloon van Bodjonegoro den heer NIE THIAM WAN den my toebertyd toegevoegden opzichter te Tosban, die dien dag eveneens verslag had uitgebracht over de hem als vaandrig der A.V.C. aan wien ik ingevolge geheime lastgeving van het militaire Gezag myn particuliere automobiel afleverde. By de A.V.C. diende de heer NIE THIAM WAN, die bekend stond als één der yverige, plichtsgetrouwe en voor 100% betrouwbare afdelingscommandanten van genoemd corps onder de bevelen van den heer Marsman.

In de eerste helft van Maart 1942 ontmoette ik den heer NIE THIAM WAN weer te Soerabaja alwaar hy zich na de capitulatie van het Nederl. Indische Leger voor den dienst by de Nederl. Waterstaats Autoriteiten aldaar aansloot. Hetgeen ik eveneens gedaan had en ik herplaatsing kreeg. Van den heer NIE THIAM WAN vernam ik, dat het gehele B.B.-corps van Bodjonegoro nóg dienzelfden nacht dat ik Bodjonegoro verliet, naar het plaatsje Dander ca. 12 km zuid van Bodjonegoro volgens een vooraf beraamd plan was getrokken, terwyl het A.V.C. met ongeveer de hele Europese gemeenschap naar Djombang was geëvacueerd. De heer NIE zelf was via Djombang naar Kepandjen by Malang gevlucht en kwam na onza capitulatie te Soerabaja opduiken, welke tocht hy deels per trein en deels per flots had volbracht. Enige dagen na deze ontmoeting met genoemde heer NIE vertrok ik naar Blitar, waarheen ik reeds tevoren op 2 Maart 1942 myn gezin had gestuurd, terwyl ik zelf voor den Genie-dienst te Grisse was achtergebleven.

In September 1942 kreeg ik een oproep my weder by den Waterstaatsdienst te Soerabaja aan te melden en werd ik tewerkgesteld onder de bevelen der inmiddels vrijgelaten Nederlandse Waterstaats-autoriteiten onder Japansche supervisie.

Ik ontmoette toen aldaar wederom den heer NIE THIAM WAN, die my het ondervolgende mededeelde. Na ons vorig onderhoud werd hy tewerkgesteld by den Waterstaat te Djombang, alwaar hy korten tyd later door de Ken-Pei-Tai opgehaald en gevankelyk naar Tosban en Bodjonegoro weggevoerd werd in verband met zyn voorgaande A.V.C.-activiteit aldaar.

Na een grondig onderzoek werd hy ter dood veroordeeld, doch weer vrijgelaten, toen de Ken-Pei-Tai vernam, dat hy bezig was de opgeslagen brug by

Plooso (tussen Babat en Djombang) te herstellen. M.i. is de heer Nie Thiam Wan aan de executie ontkomen, daar de Japanners in dien tyd niet capabel bleken de vernielde bruggen ten dienste van het Leger zelf te herstellen.

Gedurende het onderzoek by de Ken-Pei-Tai te Toeban vernam genoemde heer Nie Thiam Wan van den voormaligen Patih van Tosban, wiens naam ik my niet meer herinneren kan, dat de Europeesche B.B.ambtenaren uit het plaatsje Dandir op 2 Maart 1942 naar Bodjonegoro waren teruggekeerd, alwaar zy door de Japansche stoottroepen zouden zyn onthoofd.

Van andere inwoners van Bodjonegoro vernam ik later, toen ik daar op één van myn dienstreizen in den Japanschen bezettingstyd aankerde, dat aan deze executie mishandelingen en vernederingen in het openbaar (o.a. poedelnaakt uitgekled te zyn en daarna op de Aloon-Aloon afgeranseld te worden) waren voorafgegaan. Tot de slachtoffers behoorde, behalve eerder genoemde 4 bestuursambtenaren, ook de Directeur-Genesheer van het Zendingsziekenhuis te Bodjonegoro, Dr.de Vos, die by den inval der Jappen op zyn post was gebleven.

Omstreeks December 1942, my voor dienstzaken in Tjepoe bevindende, vernam ik van inwoners van die plaats, dat zich ergens aan de Deterding Boulevard aldaar vier aarden grafhouveltjes bevinden, voorzien van eenvoudige houten kruisen, waarop de namen van meergenoemde vier Europeesche B.B.-ambtenaren uit bodjonegoro voorkomen. Wie deze kruisen geplaatst had, is my niet bekend en in verband met het daaraan verbonden gevaar, heb ik my niet persoonlijk van het bestaan dier graven durven overtuigen.

Vreezende gedurende den Japanschen bezettingstyd ieder oogenblik gearresteerd te worden, liet ik myn gezin te Blitar achter, terwyl ik zelf op de plaatsen Soerabaja, Kertosono, Lamongan en Bodjonegoro in welke ressorten ik oor den Waterstaat moest werken, beurtelings daar ter stede verblyf hield, met de bedoeling hiermede myn adres zoo lang mogelijk geheim te kunnen houden hetgeen achteraf niet doenlyk bleek te zyn.

Vrywel ieder "week-end" reisde ik naar Blitar voor gezinsbezoek en op -e-en dier bezoeken aan Blitar vernam ik van één myner oud-mandoers, genaamd Soemo, dat er aan de Zuidkust van Blitar met een duikboot een groep, behoorende tot de Geallieerde strydkrachten, heimelyk was geland en dat na bekend worden van deze landing van illegale werkerw zowel de Indonesische politie als het Japansche leger annex Ken-Pei-Tai yverig nasporing deden, teneinde deze personen in handen te krygen, hetgeen naar later bleek, ongelukkigerwyze slaagde.

Het daarop volgende week-end weder in Blitar zynde vernam ik, dat in het Roomsche Katholieke Ziekenhuis aldaar, waarvan aan het hoofd stond Dr.Koning, een patient door de Ken-Pei-Tai op persoonlyke aanwyzing van Dr.Tan (Dr.Koning's collega buiten genoemd ziekenhuis) was gearresteerd en waarby de naam Brockx werd genoemd. Verder vernam ik, dat genoemde heer Brockx voor zyn opname in het ziekenhuis zich tot den Hoofdpriester, Pastoor Bonkamp, om hulp had gewend, waarna met medewerking van eerder genoemde Dr.Koning en wel in diens functie van Directeur-Genesheer van het Roomsche Katholieke Ziekenhuis de heer Brockx aldaar verborgen en verpleegd werd voor een schotwond in de rst, opgelopen tydens de jacht op zyn persoon. Hoewel de heer Brockx in een geïsoleerde kamer door Dr.Koning persoonlyk behandeld werd, was dit Dr.Tan, die een persoonlyke veete met Dr.Koning had, en eveneens patienten in het Roomsche Katholieke Ziekenhuis had liggen, toch ter oore gekomen.

Togelyk met den gewonden patient werden Dr.Koning en Pastoor Bonkamp gearresteerd en naar de Ken-Pei-Tai te Kediri vervoerd. Van hieruit werden de heer Brockx en Pastoor Bonkamp via Soerabaja naar Batavia gebracht en door den Temporairen Krygsraad aldaar ter dood veroordeeld, terwyl Dr.Koning kort na zyn arrestatie door de Ken-Pei-Tai te Kediri na verhoor naar Soekamiskin werd getransporteerd en aldaar overleed.

Naar verluidt zou het vonnis van Pastoor Bonkamp in 15 jaar celstraf veranderd zyn en moet genoemde Geestelyke zich momenteel in Holland bevinden.

De inlichtingen, my verschaft door den mandoer Soemo, zyn voor zoo ver controleerbaar, wel betrouwbaar gebleken. Ook hy werd later wegens anti-Japansche handelingen gearresteerd en was in de gevangenis te Ambarawa tengevolge der ondergane mishandelingen en daarby gepaarde ondervoeding overleden.

Ongeveer 2 maanden na de arrestatie van de heeren Brockx, Koning en Pastoor Bonkamp ontmoette ik by don P.I.D. te Soerabaja alwaar ik een reispaas aanvraag vanwege de nieuwe ingevoerde regeling, dat niet-Indonesiërs slechts chten reizen mits zy voorzien waren van een reispaas, den heer Brockx - opperhoutvester tydens onze Regering en by informatie mynerzyds bleek hy den vader van Brockx jr. uit Blitar te zyn - waarna ik hem de heele situatie vertelde, hetgeen hy niet wilde gelooven.

Toen Japan capituleerde, bevond ik my by de Ken-Pei-Tai te Blitar, alwaar ik reeds ca. 5 maanden tevoren was opgesloten op beschuldiging z.g. aan ondergrondsche actie annex spionage gedaan te hebben. Op 15 Augustus 1945

Op een dag in November 1945 wendde Mr.F.W.Baert, met wien ik toezamen in het kamp lag, zich tot my met een vertrouwelyke mededeeling. Hy had n.l. in opdracht der Nederl.Indische Regering een verslag samengesteld over den Japanschen bezettingstyd, o.a. betreffende de Japansche wandaden in en buiten de interneringskampen, in gevangnissen en terzake van collabortatie dóór en t. ns de houding van de intellectuele Indonesiërs, w.o. Inheemsche o.B.ambte-naren in het algemeen. Dit lyvige rapport, dat net gereed was gekomen, bevond zich in een bruin lederen koffer in zyn kamer in het pension "Sans Souci", hetwelk gelegen was aan den grooten weg naar Pontjol, alwaar Mr.F.W.Baert voor de schietpartyon woonde en beveiliging zocht in het RAPWI-kamp II. My verzocht hy dit belangryke rapport, hetwelk hy in de haast van zyn vlucht naar het RAPWI-kamp II vergeten had, voor hem te willen halen, daar het hem niet vergund werd, genoemd kamp op eigen risico te verlaten. Slechts aan enkele chauffeurs en corveeërs was het toegestaan onder dekking van Gurkha's ten behoeve van de doktoren als chauffeur uit te ryden voor diens patientenbezoek in een ander kamp. Daarom vroeg ik den Indo-Europeeschen chauffeur van Dr.Miedema genaamd J.Franke, zonder hem geheel in te wyden in het my door Mr.Baert toe-vertrouwde geheim bedoelde koffer te halen, doch kwam genoemde J.Franke na eenige uren terug met de mededeeling, dat in genoemd pension door de extremisten huiszoeking was gedaan; de kamer van Mr.Baert was practisch gesproken onderste boven gehaald, terwyls diens koffer met veel begeerden inhoud volgens de toentertyd aldaar nog inwonende Indo-Europeesche vrouwen door de Pemoeda's was meegenomen. Het vinden van dit rapport is naar myn meening de oorzaak, dat Mr.F.W.Baert later op lafhartige wyze door de extremisten werd afgemaakt. Toen Mi aert dit vernam en met my de mogelykheid besprak zelf de gestolen documen-ten te achterhalen, had ik hem dat ten sterkste afgeraden, vanwege het groote risico, hetwelk daaraan verbonden was. Toch moest de Heer Baert die poging gedaan hebben, want hy was niet met my gezamenlyk door de extremisten ge-arresteerd. Later vernam ik van Mevrouw Vermeer-Lemmers, dat zy en de andere dames, die destyds in de gevangenis te Magelang opgesloten waren (o.a. Mevr. Maaskamp) gedwongen werden de afslachting van Mr.Baert en Paul van Hoogen-huizen by te wonen. "Liat bagaimana semoea orang blanda aken di basmi". (Kyk toe hoe alle Europeanen afgeslacht worden), zeiden hun bewakers en dreven de vrouwe naar het voorportaal der gevangenis, waar eerder genoemde heeren tydens hun fouilleering met een bajonet van achterverraderlyk werden neergestoken, waarna de afslachting middels bamboesperen (roentjings) geschiedde. Verschillende andere Europeesche, Amboneesche en Indonesische medegevangenen moesten dit af-grypselyke schouwspel vanuit hun cellen hebben kunnen zien, daar de luiken voor de van tralies voorziene raamkozynen openstonden. Ik zelf bevond my tydens die afslachting nog steeds in het RAPWI-hospitaal II, waaruit wy later door de Engelschen werden overgebracht naar RAPWI-kamp III (Kaderschool) en indien Mr.F.W.Baert naar myn raad geluisterd had, washem dat vreeselyke einde niet overkomen.

achter te laten, hopende en vertrouwende, dat de Indonesische Autoriteiten de gedane beloften, dat genoemde achtergebleven geïnterneerden humanaan zouden worden behandeld, zouden nakomen.

Den 23sten November 1945 werd ik met 5 myner broers door de Stadspolitie naar de gevangenis gevoerd en aldaar opgesloten; 14 December 1945 des namiddags weder door een gewapende groep van de "PESINDO" (Pemoeda Sosial Indonesia) tegen den wilder gevangenis-autoriteiten in, uit de gevangenis gehaald. Deze groep behoorde tot een der vele groepen, die tydens die verwarde situatie poogde aan de macht te komen en het gevangenispersoneel durfde zich tegen deze wederrechtelike behandeling niet verzetten. Zo werden wy naar onderzoek-inrichting van de Pesindo's in kamp Metesek van Boeng Idris gebracht. By het verhoor aldaar werden wy spiernaakt uitgekleeft en na gebonden te zyn mishandeld !!

Na deze mishandeling liet men ons tot den volgende morgen 7 u. naakt en gebonden op den kouden vloer liggen, zonder ons enig voedsel te verstrekken. Later werd ik naar een andere onderzoekinrichting, in de Residentielaan gebracht, waar ik een sterk typeerend staaltje der Indonesische mentaliteit heb medegemaakt. Aan het hoofd van deze inrichting stond een zekere "Boeng Soedarmo". Op een avond werden drie jongens van Pa Van der Steur met name Lerrick, Mulder en Davids binnengebracht, die op straat waren gearresteerd vanwege hun ontsnappingspoging uit de Kadernschool, welke poging voortspoot uit drang naar voedselinkoop. Na een kort verhoor werden zy gebonden en beurtelings door "Boeng Darmo" zelve by wyze van straftoediening in een van hun oorschelpen tot bloedens toe gebeten.

Aan het hoofd van alle Pesindo's te Magelang stond een zekere Abdoel Hamid, Sumatran van geboorte en ex Kon-Pei-Tai onderzoekingsbeampte. Toen het dan ook alle "boongs" niet gelukte ondanks alle op my toegepaste mishandelingen enige inlichtingen van my los te krygen, zou Abdoel Hamid persoonlijk dat zaakje eens opknappen. Daarvoor werden ik en myn broer V. Mensingh en nog 2 pro-Nederlandse Indonesiërs naar een woning, die aan den Hr. Zitter toebehoorde en door Abdoel Hamid geconfiscoerd was, vervoerd en in de garage opgesloten ten ionde aldaar de hongerdood te moeten sterven. Nadat dan ook een der mede opgeslotenen, een Indonesiër, wiens naam ik niet ken, tengevolge van dat uitso hongeren in de garage overleed - dat was na 3 weken - deden myn broer en ik een ontvluchttingspoging, die slaagde. Wy zagen kansons voor een 5 dagen op een eenzaam gelegen heilig Indonesisch graf te verbergen totdat ik op een dag met het zoeken naar voedsel door de inmidels uit Djokja gearriveerde P.T. (Politie Tentara) gevangengenomen werd. Na myn arrestatie meldde myn broer zich vrijwillig by genoemde Politie-instantie aan en ik moet eerlyk bekennen, dat onze kwestie door genoemde instantie, waar aan het hoofd stond een bekeerde ex-Digoel geïnterneerde, genaamd Isdie op lofwaardige wyze werd onderzocht en dat de houding van meoggenoemd politiepersoneel tegenover ons zeer correct was.

Verder nog de mededeeling, dat by de overname van het beheer over het Kadernschoolkamp door Indonesische autoriteiten, al ons zilvergeld en Javasch bankpapier word opgeest. Van de familie Mensingh bedroeg het opgeeste bedrag totaal f.695.45, waarvoor wy een kwitantie onder No.622 voor in de plaats kregen. By het verlaten van genoemd kamp werden de vrouwen door pemoeda's gebuildeerd, waarby onze vrouwen spiernaakt werden uitgekleeft !!

In Juli 1946 begon voor ons de evacuatie, doch werden de weerbare mannen w.o. natuurlyk ook ik behoorde, te Solo aangehouden. Op 21 Augustus werden wy naar Gombang getransporteerd, alwaar wy weer werden aangehouden tot 30 September van dat jaar en eindelyk op 1 October 1946 kwamen wy bereoid te Batavia aan.

Soerabaja, 26 Augustus 1946.

Nevenstaande handteekening
in myn byzyn gesteld.

NAAM : J.W.F. Meeng.

FUNCTIE: Hoofd O.D.O.

Bykantoor Soerabaja.

(w.g.) F. Mensingh.

(g.) J.W.F. Meeng.